

УДК 327.58(=161.2)(1-87)

Ю. Л. Шахно

здобувач кафедри управління та євроінтеграції

Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

ДІАЛЕКТИКА ТОТАЛІТАРНОГО ТА ДЕМОКРАТИЧНОГО: ДІАСПОРАЛЬНИЙ ВИМІР

Постановка проблеми. Проблема забезпечення політико-правового статусу діаспоральних утворень в гомогенних та гетерогенних суспільствах диктується історичною дійсністю та соціокультурною реальністю в рамках міжетнічних відносин. Застосування філософського підходу до осягнення екзистенціалів буття «в розсіянні» дасть змогу проаналізувати дихотомічну природу «тотального» та «індивідуального», «тоталітарного» та «демократичного» в процесі конструювання діаспоральності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тема дослідження має міждисциплінарну основу, адже передбачає аналіз політико-правового та онтологічно-психологічного становища діаспорантів в іноетнічних суспільствах. Так, доробки Д. Лолаєвої, В. Дятлова, Т. Цимбал носять історіософський характер та розкривають полівекторність діаспорального буття, окреслюють основні стратегії співжиття з титульним етносом, його політично-організаційну. Проаналізувати психологічні та морально-екзистенційні виміри існування в умовах іноетнічного оточення дають змогу роботи Е. Фромма та А. Карбачинського. Виокремити політико-правовий напрям розгляду проблеми стало можливим в ході аналізу робіт С. Соколовського, А. Лейпхарда, які вивчали генезис політичних режимів, їх характерні риси та ризики особистісного існування, пов'язані з ними.

Метою статті є визначення причинності, особливостей співвідношення тотальної та індивідуальної детермінанти, що обумовлюють наявність та функціонування діаспоральних організацій, шляхом філософської рефлексії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дихотомічна природа людини прирікає її на відчуття та переживання боротьби тоталітарного та індивідуального начал у своїй сутності: з одного боку, вона є частиною суспільства, з іншого – індивідуальністю, яка усвідомлює власну неповторність. Вони виступають головними детермінантами людського буття, адже є основним способом адаптації до оточуючого середовища, яке проектує соціально-генетичний досвід. Інклюзія та антагонізм цих категорій породжує екзистенційні імплікації і визначає ціннісні переконання людини протягом життя.

Перетворення біологічної істоти в людину реалізується за умови наявності соціуму, що наділяє тотальне домінуючість над індивідуальним, яке, відповідно, має репрезентувати природу. Така ситуація продукує дилему «свобода для» і «свобода від», а також встановлює взаємозалежність між суб'єктами відносин. Аналізуючи тоталітарну та індивідуальну детермінанти, А. Карбачинський наголошує на їх поліструктурній природі. Так, тоталітарна детермінанта має шість підструктурних елементів: стадності, організації, стабільності, раціоналізму, поверховості та захищеності. Тоді як індивідуальна передбачає п'ять субдетермінант: бажання звільнитися від об'єктивної соціальної реальності, творчо-дистрибутивний початок, отримання визнання, прагнення до самовираження, потреба в знаннях та інформованості [2, с. 105–106].

Аналіз тоталітарної детермінанти в умовах іноетнічного середовища та діаспоральної організації життя дає змогу стверджувати, що генетично обумовлені групові інстинкти відіграють провідну роль у процесі діаспоралізації: «Необхідність об'єднання з іншими живими істотами, приналежності до них є важливою потребою, від задоволення якої залежить психологічне здоров'я людини», а тому субдетермінанта стадності проектує конформне співжиття між інтеграторами [8, с. 20]. Стадність має зовнішній та внутрішній прояви. Завдяки першому діаспоранту вдається отримати захист від «санкцій» або заслужити схвалення, що маркує його місце в суспільстві та сприяє первинному укоріненню.

Другий прояв відображає категорії діалектики «одичне – загальне», тобто підтримка позицій нової спільноти дає змогу відчувати власну причетність до творення нової дійсності, реалізувати власний діяльнісний потенціал, що може інтеріоризуватись діаспорантом в умовах незначної культурної дистанції чи референціюватись для лобювання власних інтересів.

Субдетермінанти організації та захищеності є соціально-правовими за характером та ієрархічними за побудовою. Як зазначає В. Дятлов, «досвід доводить, що вирішення складних завдань індивідуальними зусиллями мігранта неможливе. Необхідна система, механізм забезпечення безпеки <...> Головним способом здобуття такого механізму стає стратегія діаспоралізації. В її рамках мігранти формують формальні і неформальні об'єднання та організації, які, окрім інших функцій, допомагають їм освоюватись в соціальному просторі» [1, с. 29]. Таким чином, діаспора має розгалужену інфраструктуру, відносини в рамках якої вибудовуються на принципах «патрон – підлеглий», що і зумовлює ієрархічність зв'язків та дає змогу подолати автаркію емігрантського буття.

Діалектика процесу укорінення передбачає симбіотичний спосіб співжиття, який реалізується шляхом інтеграції до нового іноетнічного середовища при збереженні «етнічної дистанції», яка унеможливує повне розчинення та асиміляцію діаспорантів. Це явище породжує вибірковість діаспор у реалізації побудови механізму відносин з титульним етносом. Субдетермінантами цього процесу виступають поверховість та раціоналізм у прийнятті рішень. Поверховість обумовлюється акрептивними даними, вербальними та аксіологічними чинниками, політикою держави-реципієнта, яка прагне заповнити вільні ніші в економічній системі. У такому випадку відбувається спрощення і обмеження функцій діаспоранта як члена суспільства, що, з одного боку, стимулює індивіда до етнічної замкненості та збереження ідентичності, а з іншого – рівень відповідальності за результати вчиненої дії перекладаються на тотальний організм. Політичний контекст «світового панування» діаспор детермінує прагматичний та раціональний принцип триангулярного зв'язку «країна – донор – діаспора – країна – реципієнт». Лобювання власних та материкових інтересів дає змогу констатувати перетворення діаспоральних спільнот на транснаціональні, але легальність, масштаби та чисельність цих структур є найбільш продуктивними в суспільствах з демократичним політичним режимом. Тоді як в тоталітарних вони відіграють роль «внутрішнього руху опору», неофіційної опозиції, яка прагне протистояти політиці уніфікації.

Гомеостаз стабільного суспільства детермінує гармонійний розвиток всіх підсистемних елементів, який забезпечує соціальну стабільність, що є стійкістю соціальних структур, процесів і відносин, які при змінах зберігають якісну визначеність і цілісність їх як таких [6]. Вона забезпечується посередництвом внутрішньої стабільності соціальних систем, їх взаємозв'язків та соціальної рівноваги. Авторитарні і тоталітарні політичні режими визначаються темпоральною стабільністю, яка змінюється актами соціальної непокорності. У таких випадках активізується конфліктогенний потенціал гетерогенних суспільств, які в умовах послаблення контролю активізують демонстрацію власної сепаратності.

Об'єкт-суб'єктні відносини активізують процеси свідомості та самосвідомості, що спонукає індивіда проектувати образ новоутвореної ситуації і територізувати власне місце у цьому випадку, шукати шляхи досягнення мети. Активізація субдетермінанти індивідуального порядку, тобто бажання звільнитися від об'єктивної соціальної реальності, має не-

гативні наслідки реалізації, адже невдоволеність станом речей викликає потребу перебудови буття, руйнацію звичних устроїв, одночасно виступаючи відліковою точкою формування новоутворень нового порядку. Основними векторами подолання проблеми виступають такі стратегії: 1) екзистенційної втечі – «відхід у себе»; 2) активні дії зі зміни соціального середовища; 3) абстрагування від середовища.

Соціальна нестабільність та тиск з боку домінантного тотального провокує основні локуси дилеми «відходу у себе», яка може розглядатися як втеча від труднощів, як потреба визначення сенсу буття, як пошук вирішення проблеми через внутрішню фокусацію на ній. Втеча від проблем є проявом фрустрації світоглядної картини індивіда, яка акцентує увагу на внутрішніх переживаннях, що паралізують особистість в соціокультурному континуумі, наділяючи її імобільністю. Сенсбуттєвий та проблемний аспекти сегменту субдетермінанти «відходу у себе» є позитивними за власною природою. Їх продуктивність опосередковується активним, перетворюючим началом, що стимулює людину до інтроспекції в процесі усамітнення, яке дає змогу віднайти нові життєві смисли. Важливою умовою вдалої реалізації цього варіанту розгортання подій є чітке усвідомлення масштабів кризи та власних сил, на основі якого сформується нове емпіричне поле, що є вихідною точкою подолання наявного екзистенційного колапсу.

Зневага людської гідності та нехтування індивідуальними правами каталізує в людині захисні механізми, що протистоять процесам уніфікації суспільного буття і нівеляції індивідуального «Я». Мислитель Е. Фромм зазначав, що «особливістю людського розуму є нездатність при зустрічі з протиріччям залишатися пасивним» [9, с. 65]. Тому першочерговим актом дії особистості є демонстрація власного ставлення до наявної реальності. Акцентуація уваги громадськості за рахунок застосування демагогічних прийомів актуалізує насущні питання серед широкого кола людей, що дає змогу експлуатувати їх інтерес у власних цілях. Відсутність можливості любіювати та відстоювати власні інтереси при наявному правовому полі, мобілізує населення на реалізацію більш дієвих способів впливу на об'єкт. Найрадикальнішим способом зміни соціального середовища є повстання проти власної долі (тоталітарного). Бунтарство виступає атрибутом нового суспільства, яке приходить на зміну закостенілій тотальній дійсності. Воно обіцяє бути якісно новим, кожного почути, у разі, якщо це не формальна імітація дії.

Нездатність контролювати ситуацію, впливати на хід подій породжує бажання абстрагуватися від середовища, що детермінує цей стан. Така стратегія поведінки розцінюється як механізм самозахисту від постоїлої екзистенційної кризи чи є проявом її ігнорування. Конкретизація своїх інтересів та децентралізація відносин дає змогу вийти зі стану істерії та спробувати «тверезо» поглянути на проблему. Цей епіфеномен є більш позитивним утворенням і забезпечується зворотнім механізмом – «повернення» об'єкта в попередній стан, тим самим особистість врівноважує себе з об'єктом, що уможлиблює дистрибуцію точки зору по відношенню до нього та проєктує нові відносини на принципі рівноваги. Таким чином, децентрована особистість розмірює образ ситуації і своє «Я» й вчинком продукує нову дійсність. Давньоримське трактування втечі через принцип «ховати голову в пісок» розглядається нами як спроба ігнорування, «закривання очей» на оточуюче середовище та створені ним умови. Така позиція людини є деструктивною, руйнує повноту буття та прирікає саму людину на «завмирання», вона вдається до соціальної ентропії, тобто «вона готова на все, аби не приводити себе в рух і не ставити під знак запитання», тим самим прирікаючи себе на стан летаргічного сну [5, с. 138].

Творчо-дистрибутивне начало визначається А. Карбачинським як бажання нав'язати дещо інше, більш справедливе, раціональне, що детермінує часткову належність до тоталітарної складової. Адаптувавши цю типологізацію субдетермінант до діаспориального способу буття, вважаємо за необхідне розглянути її як вихідну точку взаємодії індивідуального та тоталітарного на засадах творчого конструю-

вання дійсності. Діалектична природа цього явища корелює між «глобальним» та «локальним», між «унікальним» і «масовим», між «Я» та «Іншим» тощо, опосередковуючись об'єктивно-суб'єктивними умовами творення. Діаспорант є активним споглядачем глобальних трансформацій (рефлексує), що реалізовує місію модератора між двома світами і виступає транслятором діалогу культур, що позиціонує його як творця нового соціокультурного простору, забезпечуючи буттєвісне укорінення та становлення «культури себе». Цей процес передбачає «суб'єктивно-діяльну (особистісну) та об'єктивно-предметну форми культури як взаємозумовлюючі та взаємоперехідні моменти цілого (дійсності) і різні способи існування людини та розвитку її сутнісних сил», що забезпечує досягнення потреб вищого рівня – самореалізації [10, с. 320]. Пронизуючи багаторівневу структуру духовності, він виступає інсталяцією світоглядних парадигм пасонара, відображує шляхи екзистування, детермінуючи локальний вимір укорінення – «буття-для-себе».

Пріоритетність демократичних засад розвитку провідних країн світу в умовах інформаційної революції та спроби ліквідувати прояви тоталітаризму набувають масштабів соціальних потрясінь у ХХІ столітті. Ескалація цього протистояння актуалізує інші субдетермінанти індивідуального характеру – отримання визнання, прагнення до самовираження, потребу в знаннях та інформованості, що регулюються міжнародними правовими актами та деклараціями, але не мають засобів для реалізації як у гомогенних, так і в гетерогенних антидемократичних суспільствах.

Таким чином, діалектика внутрішнього локусу боротьби тоталітарної та індивідуальної детермінанти знаходить власне відображення у «зовнішній» соціальній реальності. Локальність обумовлює результативність протистояння «зовнішніх» сил – сил демократії і тоталітаризму. Тоді як превалювання форми політичного режиму актуалізує домінантність детермінант внутрішнього порядку. Останнє виступає предметом подальшого розгляду проблеми.

Тоталітарним визначається політичний режим, що встановлює всеохоплюючий контроль над всіма сферами людського буття та характеризується такими рисами: монополізацією влади в руках партії чи її лідера, бюрократизацією та одержавленням суспільства, тотальною мілітаризацією, наявністю пануючої ідеології та значним рівнем міфологізації суспільної свідомості тощо. Притаманний деспотизм, відсутність законності та повне поневолення людини породжує діадне мислення, розмежовуючи суспільство на «друзів» та «ворогів». Стереотипізація образу життя «штамп» світоглядні пріоритети та позбавляє людину волі, через редукаціонізм особистісного по відношенню до класового плекається культ жертвовності високим ідеалам, стимулюючи екзистенційні фрустрації: «соціальне відмирання», атрофію культури, політичний нігілізм тощо.

Опанувавши внутрішню ситуацію, тотальність переходить до територіальної експансії, яка, окрім просторового знекорінення місцевого населення, прирікає його на внутрішню, онтологічну уніфікацію. Засобами переконання виступають демагогічні постулати нової верхівки, думки якої сприймаються як єдиноістинні і не підлягають рефлексії, у випадку опротестування ситуації людина перетворюється на політичного ізгоя, що піддається гонінням, репресіям, депортаціям, інтернуванню, «чисткам» відповідно до расових чи класових теорій тощо. Етнічно та класово гетерогенні суспільства піддаються тотальній централізації, позбавляючи народи права на самовизначення, перетворюючи їх на «рабів ситуації».

Ліквідація тоталітарного організму, що пов'язується із соціальними потрясіннями, економічними кризами, втраченою політичною лідером – організатором тотального контролю (вождя, фюрера, дуче) тощо, є передвісником якісних змін як на локальному, так і на глобальному рівнях. Та перебування у свободі від тотального для більшості населення виявляється нестерпним випробуванням: «очікувалось, що економічне і політичне визволення індивіда, вироблення у нього навичок самостійного мислення і позбавлення його від авторитарного тиску дозволять йому відчутти Я, тобто бути зосередженим

і активним суб'єктом своїх сил і відчувати себе таким. Але лише меншість досягла нового переживання власного Я. Для більшості людей індивідуалізм виявився всього лиш фасадом, за яким приховувалась нездатність досягти індивідуального почуття самотождності» [8, с. 42]. Це доводить, що систематична цілеспрямована діяльність держави-узурпатора, направлена на ліквідацію звичних каналів генеалогічного зв'язку історичного, соціального, культурного, політичного характеру, двічі залишила людину за межами реальності. Перший раз, коли розривала зв'язок з укоріненим минулим, а вдруге, коли лишала «сам-на-сам» з втраченими надіями.

Антиподом тоталітаризму є ліберально-демократична система організації суспільства, що оголошує головною цінністю свободу індивіда, яка виступає основою децентралізації політичної системи та демократизації усіх сфер буття. Плюралізм системи гарантує множинність наявних смислів, а конституювання правової системи дає змогу реалізувати його діяльнісний потенціал. Предметний аспект нашого дослідження передбачає аналіз масштабів реалізації права на свободу переміщення та меж любіювання власних інтересів в рамках іноетнічного середовища.

На початок ХХІ століття проблема еміграції визнається як глобальна. Парадоксальність цього процесу проявляється у економіко-правовій площині і полягає у «продуктивності міграції»: як забезпечити право вільного пересування емігрантів та зберегти при цьому економічну стабільність країни, регіону. Вихід «за межі» передбачає потребу у соціально-культурному, правовому захисті. «У політичному плані правове становище діаспоральних груп, як і інших структурних одиниць національних меншин, залежить як мінімум від трьох основних моментів: 1) визнання і дотримання їх прав, встановлених правовими нормами; 2) внутрішньодержавним усвідомленням проблеми і спроб вибудувати самостійні шляхи її рішення, дотримуючись основних міжнародних норм; 3) повного або часткового ігнорування проблеми, що породжує дискримінацію [4, с. 80].

У першому випадку взаємовідносини між титульною більшістю та національною меншиною будуються на принципах «більшості» та «меншості». Як правило, базовими ознаками меншин як суб'єктів міжнародного права є те, що вони поступають представникам переважаючої етнічної більшості, не мають панівного становища, демонструють відмінності в національному характері, культурі, мові чи релігії та перебувають в межах іншої суверенної держави. Дотримання їх прав знаходиться під контролем світової громадськості.

У другому випадку в основу політичних відносин між суб'єктами етнічних відносин покладено світовий досвід правового регулювання, що покликаний забезпечити гармонійний розвиток гетерогенного суспільства. Реалізація цього варіанту розгортання подій опосередковується наявністю певних правових інститутів. Одним із таких є національно-культурна автономія, що дає змогу делегувати національним сегментам частину прав прийняття і реалізації політичних рішень, що дає потужний стимул розвитку національної культури, вибудові системи управління громадськими справами, розвитку традиційних галузей господарства, висвітленню своєї роботи у ЗМІ тощо. «Її широке застосування – результат тривалої політичної боротьби, започаткованої європейською соціал-демократією ще всередині ХІХ століття» [7, с. 32–33]. Особливою формою автономізації національних меншин є федералізм у його територіальному (Швейцарія) та позатериторіальному (Австрія, Бельгія) проявах. Незважаючи на потенційну загрозу цілісності держави, проект автономізації розглядається як прагнення зміцнити країну та утвердити демократичні принципи її організації, що забезпечує вільний розвиток діаспоральних утворень, якщо ті виступають внутрішньо соціальними одиницями автономних інститутів. Найвищим рівнем діаспоральної взаємодії виступає «національна асамблея», що уособлює міжнаціональний та міжобщинний консенсус існування, в рамках якого відбувається налагодження відносин між всіма діаспоральними спільнотами, зокрема з титульною нацією.

Третій шлях відносин передбачає процеси повної акультурації діаспорантів чи переростання їх у міжнаціональний конфлікт. Проблема національних меншин формується в рамках концептуалізації проблеми національної держави, адже саме тоді починає вибудовуватись ідеал політичної спільноти, яка включає в себе лише представників цієї нації, а інші опиняються за бортом політичного будівництва. Для такого виду спільнот характерний чітко виражений політичний сепаратизм, що усвідомлюється всією національною більшістю.

Американський політолог Г. Алмонд виділяє два типи політичних систем: англо-американський та континентальний європейський. Перший характеризується однорідною політичною культурою і автономними партіями, групами захисту інтересів і засобами комунікації. Він вважається стабільним за рахунок багатокоріненого способу буття індивіда, що вступає у взаємозв'язки з декількома організованими чи неорганізованими групами, які демонструють різні інтереси та погляди, тим самим розмиваючи авторитаризм світогляду завдяки впливу полівекторного оточення. Другий визначається дисперсною культурою та взаємним зв'язком партій і груп. Континентальний європейський тип є нестабільним, адже наділений субкультурністю та імобільністю, що приховують в собі «потенціал тоталітаризму» (Г. Алмонд).

Подальший аналіз дав змогу виділити основні прорахунки теорії політичних систем: 1) перебільшення гомогенності західних демократій; 2) недооцінка багатоструктурних суспільств як носіїв стабільної демократії; 3) застосування прийому заміни сегментарних належностей національною згодою, що може викликати ефект «зворотної дії» [3, с. 56–59]. Тому оптимальним шляхом подолання крайнощів в умовах гетерогенності є побудова спільнотної демократії, яку можна визначити через чотири характерних елементи: перший демонструє правову сферу – реалізація механізмів влади при наявності правлячої коаліції політичних лідерів, що відображають сегменти поліструктурного суспільства; другий відображає правило «співпадаючої більшості» та взаємного veto, що є гарантією життєво необхідних інтересів меншості; третій передбачає принцип пропорційності в сформованому уряді, розподілі державних посад та бюджетних коштів; четвертий конституційне дисперсність державного організму та автономність кожного сегменту у вирішенні наріжних питань. А. Лейпхард не ідеалізує запропоновану систему, визначаючи потенційні ризики такого співжиття, але звертає увагу на те, що на початковому етапі спільнотна демократія зазвичай посилює неоднорідність багатоструктурного суспільства, а в майбутньому за тривалий період свого функціонування спільнотна система може вирішити найбільш гострі протиріччя між сегментами.

Висновки. Отже, політико-правовий статус діаспоральних утворень детермінований типом політичного режиму країни-реципієнта та визначається ступенем застосування «кейнсіанського» підходу до вирішення національного питання.

Література

1. Дятлов В. Армянская диаспора: очерки социокультурной типологии / В. Дятлов, Э. Мелконян. – Ереван : Институт Кавказа, 2009. – 207 с.
2. Карбачинский А. Тоталитаризм и демократия как отражение внутреннего конфликта человека / А. Карбачинский // *Философия и социологическая мысль*. – 1994. – № 11–12. – С. 103–108.
3. Лейпхард А. Демократия в многосоставных обществах: сравнительное исследование / А. Лейпхард; пер. с англ., ред. А. Салмина, Г. Каемнскоой. – М. : Аспект Пресс, 1997. – 287 с.
4. Лолаева Д. Диаспоральныегруппысоциально-этнический феномен (социально-философский анализ) : дисс. ... канд. филос. наук / Д. Лолаева. – М. ; Владикавказ. 2001. – 146 с.
5. Мамардашвили М. Необходимость себя. Лекции. Статьи. Философские заметки / М. Мамардашвили. – М. : Лабиринт, 1996. – 432 с.
6. Осипов Г. Социальные изменения и социальная стабильность / Г. Осипов // *Социология. Основы общей теории*. – 2003 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.finances.social>.

7. Соколова З. Народы Севера СССР: прошлое, настоящее, будущее / З. Соколова // Советская этнография. – 1990. – № 6. – С. 17–32.

8. Фромм Э. Здоровое общество / Э. Фромм. – М. : АСТ, Астрель, 2011. – 338 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.bookap.info>.

9. Фромм Э. Человек для себя / Э. Фромм ; пер. с англ. А. Александровой. – М. : Астрель, 2012. – 314 с.

10. Цимбал Т. Феномен еміграції: досвід філософської рефлексії / Т. Цимбал. – К. ; Кривий Ріг : Видавничий дім, 2012. – 396 с.

Анотація

Шахно Ю. Л. Діалектика тоталітарного та демократичного: діаспоральний вимір. – Стаття.

У статті проаналізовано витоки тоталітарної та індивідуальної детермінанти людської сутності, що перебувають у діалектичному взаємозв'язку та обумовлюють проектування соціальної реальності. Застосування цього підходу до діаспорального способу буття дає змогу виділити основні аспекти функціонування тотального (держави-реципієнта) та локального (особистості), усвідомити основні стратегії поведінки діаспорантів, розглянути механізми співжиття пасиваріїв з тотальним організмом, посередництвом яких досягається повнота буття – «буття-для-себе» і продукується «культура себе» як два виміри буттєвського укорінення людини. На основі аналізу понять «національна меншина», «національно-культурна автономія», «національна асамблея», «діаспора» автором визначено основні правові моменти існування етноменшин «де-юре» та «де-факто» в гомогенних та гетерогенних суспільствах з різним політичним режимом. Це дало змогу стверджувати, що політико-правовий статус діаспоральних утворень детермінований типом політичного режиму країни-реципієнта та визначається ступенем застосування «кейнсіанського» підходу до вирішення національного питання.

Ключові слова: діаспоральне буття, тоталітаризм, демократія.

Аннотация

Шахно Ю. Л. Диалектика тоталитарного и демократического: диаспоральное измерение. – Статья.

В статье проанализированы истоки тоталитарной и индивидуальной детерминанты человеческой сущности, которые находятся в диалектической взаимосвязи и обуславливают проектирование социальной реальности. Применение данного подхода

к диаспоральному способу бытия позволяет выделить основные аспекты функционирования тотального (государства-реципиента) и локального (личности), уяснить основные стратегии поведения диаспорантов, рассмотреть механизмы сожительства пассивариев с тотальным организмом, посредством которых достигается полнота бытия – «бытие-для-себя» и продуцируется «культура себя» как два измерения бытийного укоренения человека. На основе анализа понятий «национальное меньшинство», «национально-культурная автономия», «национальная ассамблея», «диаспора» автором определены основные правовые моменты существования этноменьшинств «де-юре» и «де-факто» в гомогенных и гетерогенных обществах с различным политическим режимом. Это позволило утверждать, что политико-правовой статус диаспоральных образований детерминирован типом политического режима страны-реципиента и определяется степенью применения «кейнсианского» подхода к решению национального вопроса.

Ключевые слова: диаспоральное бытие, тоталитаризм, демократия.

Summary

Shakhno Yu. L. The dialectics of the totalitarian and the democratic: a diaspora-related dimension. – Article.

The article analyzes the origins of the totalitarian and the individual determinants of the human nature that are in a dialectical relationship, and condition the design of the social reality. The application of this approach to the diaspora-based way of living makes it possible to identify the principal aspects of functioning of the total (a recipient state) and the local (an individual), to comprehend the main behavior strategies of diaspora members, to examine the mechanisms for coexistence of passionate activists with the entire organism, through which strategies and mechanisms the fullness of being, «being-for-oneself», is achieved, and «culture of oneself» is produced as two dimensions of the being-related establishment of a man. Drawing on the analysis of the concepts of «ethnic minority», «ethnic and cultural autonomy», «National Assembly» and «diaspora» the author has defined the main legal aspects of the «de jure» and «de facto» existence of ethnic minorities in homogeneous and heterogeneous societies with different political regimes. That has made it possible to argue that the political and legal status of diaspora-based entities is determined by the type of the political regime of the recipient country, and is distinguished by the application degree of the «Keynesian» approach to solving the nationalities question.

Key words: despiramine being, totalitarian, democracy.